

Stručni rad

ISPREPLETIMO SVOJE ZNANJE O EUROPSKIM DRŽAVAMA

Mag. Polonca Čontala
Osnovna škola Angela Besednjaka Maribor

Sažetak

Razdvajanje obrazovnih sadržaja samo na jedan obrazovni predmet, stvar je prošlosti, jer takvo nepovezano učenje nema trajne vrijednosti. Samo povezivanje i ispreplitanje obrazovnih sadržaja i procesa, daje učenicima iskustva koja će im biti od koristi za cijeli život. Kao učiteljica slovenskog, zemljopisa i sociologije, to jest u osnovnoj školi još i domovinske i državljanske kulture te etike, odlučila sam obrazovnu temu *opis države*, povezati sa što više predmeta. Povodom toga sam se, kod planiranja svog rada, usklađivala s više suradnika i rad pripremila na način na koji će, barem kod jednog predmeta, učenici moći dobiti i ocjenu. U ovom članku predstaviti ću organizaciju, izvedbu i evaluaciju međupredmetnog rada u okviru teme *opis države* sa sedmoškolcima u osnovnoj školi. Svojim radom, snalažljivošću i motiviranošću, dokazali su kako znaju samostalno potražiti i upotrijebiti različite izvore, tvoriti i oblikovati tekst u Wordu, pripremiti i izvesti govorne nastupe književnim jezikom te kod rada, sve vrijeme očuvati pozitivan stav.

Ključne riječi: međupredmetno povezivanje, slovenski, zemljopis, izborni predmet, obrada teksta, govorni nastup

1. Uvod

Kod međupredmetne nastave, kao učiteljica izdvajam se i iskakujem iz tradicionalne uloge podučavanja, jer je moja uloga dio aktivnog nastavnog procesa između mene i učenika. Posebice želim učenike¹ potaći ka samostalnom radu i samo ih usmjeravati. Obzirom na to da mogu učiti više predmeta, imala sam prednost kod izvođenja međupredmetnog povezivanja u trećem trogodištu osnovne škole, koje je, pak, najčešće u prvom i drugom trogodištu. Povezala sam se s učiteljicom slovenskog, koja je imala nastavu u jednom odjeljenju dok je učila u drugom odjeljenju, s učiteljem zemljopisa te učiteljem izbornog predmeta obrade tekstova. Rad smo zasnovali tako da smo učenike poticali ka povezivanju obrazovnih sadržaja sva četiri predmeta, usmjeravali ih prilikom rada ka tome kako doći do informacija tj. podataka, a posebice smo naglašavali značenje komunikacije, kako znati zamoliti za pomoć, za dodatne upute, objašnjenja učitelja ili vršnjaka.

2. Međupredmetno povezivanje

Međupredmetno povezivanje cjelovit je didaktičan pristup, koji označava horizontalno ali i vertikalno povezivanje znanja, sadržaja i vještina učenja, potiče samostalno i aktivno pridobivanje iskustava učenja. [1] Za uspješno međupredmetno povezivanje, učitelj mora ispunjavati više aspekata, jer mora potanko poznavati ciljeve koje međupredmetnim povezivanjem želi postići, dobro mora poznavati ciljeve i sadržaje različitih predmeta, koje učenici imaju u određenom razredu, povezivati se mora s nastavnicima različitih predmeta, sadržaje mora prilagođavati razvojnom stupnju i predznanju učenika, pobrinuti se mora za dobro sadržajno i organizacijsko izvođenje, te na kraju izvesti i analizu to jest evaluaciju. Prema Žbogar, suvremene društvene okolnosti diktiraju traženje bitnog u poplavi informacija, ali i sposobnost uporabe praktičnog znanja. Ako su tradicionalni nastavni planovi bili usmjereni uglavnom u razvijanje jednog predmeta, suvremeni zahtijevaju i povezivanje između predmeta i među pojedinim područjima. [2] Kod ovakvog didaktičnog pristupa najvažnije su metoda rada, metoda iskustvenog učenja i metoda praktičnog rada, koje prati i metoda rada s tekstem te druge. Prilikom međupredmetnog povezivanja svoju pozornost usmjeravamo na sadržaj različitih predmeta, što je to što međusobno povezujemo i na proces rada. Učenicima je potrebno omogućiti pridobivanje trajnijeg znanja, što možemo postići ako su sve vrijeme aktivni i neprestano sudjeluju s kolegama iz razreda i s učiteljima. I kod međupredmetnog rada potrebna je diferencijacija, obzirom na različite sposobnosti učenika i doseljenika.

3. Planiranje rada i oblikovanje kriterija rada

Cilj rada za svakog je učenika bio taj da u Wordu zapiše opis države (slovenski, uređivanje tekstova, zemljopis), u paru ili samostalno pripremiti PPT ili plakat (slovenski, uređivanje tekstova), izradi svoj uradak ili turistički vodič kod predmeta zemljopisa te opredijeli članstvo opisane države u Europskoj uniji (etika²).

Nakon usklađivanja s učiteljem zemljopisa, učenici su mogli sami odabrati državu zapadne ili sjeverne Europe: Belgiju, Francusku, Irsku, Luksemburg, Monako,

¹ Pojam učenik upotrijebljen je u smislu odgojno-obrazovnog sustava, koji stalno uči i razvija se.

² Upotrijebljeno je kraće ime predmeta domovinski i kulturni odgoj te etika.

Nizozemsku, Veliku Britaniju, Dansku, Finsku, Island, Norvešku, Švedsku, Estoniju, Latviju i Litvu. [3]

Rad je mogao biti samostalan ili u parovima. Zajedno smo suoblikovali kriterije (slika 1), koji su im služili kod rada. Tako so znali da će biti uspješni, budu li naveli položaj odabrane države; njene susjedne države; veličinu države; broj stanovnika; glavni grad; državne simbole; karakteristike klime; prirodne i kulturne znamenitosti; jezik; platna sredstva; što odabranu državu bitno označava ili po čemu se razlikuje od drugih država i da će biti uspješni, kada u opisu države ne budu izražavali svoje osjećaje ili mišljenja; izmicali se subjektivnosti; glagole zapisivali u sadašnjem vremenu; ne budu predstavljali događaje iz prošlosti države, jer bi time izradili predstavljanje države, ali ne i njen opis.

Kriteriji za opis države (OZ, str. 113)

Uspešen bom, ko navedem:

- ✓ lego izbrane države;
- ✓ sosednje države;
- ✓ velikost države;
- ✓ število prebivalcev;
- ✓ glavno mesto;
- ✓ državne simbole;
- ✓ podnebne značilnosti;
- ✓ naravne in kulturne znamenitosti;
- ✓ jezik;
- ✓ plačilno sredstvo;
- ✓ kar jo bistveno zaznamuje ali po čem se razlikuje od drugih držav.

Uspešen bom tudi, ko v opisu države:

- ✓ ne izražam svojih čustev ali mnenja;
- ✓ se izogibam subjektivnosti;
- ✓ glagole zapisujem v sedanjiku;
- ✓ ne predstavljam dogodkov iz zgodovine države, saj bi tako tvoril/-a predstavitev le-te.

Pripravim:

- v Wordu opis države
- predstavitev v PPT ali plakat (SLJ, UBE)
- izdelek (SLJ)
- turistični vodnik (GEO)
- ustna ocena (DKE)

Slika 1: Oblikovani kriteriji (vlastiti izvor, 2023)

Što se tiče vremenskog planiranja, potrebno je istaći kako su učenici sami, među predloženim terminima, sami odabrali datume svojih prezentacija, dok su čitav tekst morali zapisati u obliku Wordovog dokumenta i predati ga dan prije prezentacije u Teamse – u ekipu pod imenom SLJ7. Na dan prezentacije tiskani su Wordov dokument donijeli u školu. Učenici koji nisu imali mogućnost svoj zapis tiskati, poslali su ga meni te sam ga sama natisnula.

4. Tijek rada, pomoć vršnjaka i pomoć nastavnika

Nakon konačnog usklađivanja nastavnici smo učenicima prosljedili jasne upute, koje obuhvaćaju njihov rad i to naslovnicu, opis odabrane države te potom još i utemeljenje onog što mu se u toj državi najviše sviđa i što ga je privuklo; literatura i izvori; uradak po njihovom odabiru – može biti i turistički vodič tj. prospekt (za zemljopis); predaja uratka; prezentacija rada i potom još i evaluacija s povratnim informacijama. Upute za oblikovanje dokumenta bile su jasno iznesene, dakle naslovna stranica sa svim elementima, za računalno oblikovanje dokumenta bila je propisana veličina glavnog teksta; veličina naslova; usmjerenost lista; dvostrano poravnanje teksta; razmak (odlomak) između redaka; davanje naziva slikama; opseg rada; rok predaje i gdje u Teamsima trebaju predati svoj uradak. Učitelj zemljopisa opredijelio je kako bi izradom turističkog vodiča dokazali, kako su savladali osnovne značajke sakupljanja zemljopisnih informacija pomoću udžbenika, atlasa i na osnovi opisa države, kojeg su već bili pripremili na satu slovenskog. Turistički vodiči sadržavali su naslovnicu, osnovne podatke o državi; položaj; površinu; podneblje; vegetaciju, stanovništvo; ekonomiju; barem pet zanimljivosti o odabranoj državi – to su mogle biti prirodne ili kulturne znamenitosti koje turisti rado posjećuju, posebni običaji, nošnja, tipična hrana/piće, omiljeni sportovi, poznate osobe, rubrika da li ste znali ...

Ponovno su bili upozoreni na navođenje izvora i literature. [3]

5. Presentacija i povratne informacije

Odredili smo predviđeno vrijeme prezentacije (10 minuta), upozorila sam ih na ravnomjernu raspodjelu rada u parovima. Mogli su si potpomagati i s PowerPoint-prezentacijom, ili izradom plakata. Uzeli su u obzir i poštovali smjernice koje im je proslijedio učitelj izbornog predmeta uređivanje teksta. Kod izrade PPT-prezentacije u obzir su uzeli: font slova veličine 24 ili više; stil pisanja: Calibri ili Arial; na dijapozitive zapisali su tek ključne riječi i dodali slikovno gradivo; Boja pozadine jednaka je na svim dijapozitivima (tamna pozadina – svijetla slova ili svijetla pozadina – tamna slova); na jednom dijapozitivu mogu biti najviše četiri slikovna gradiva (slika, fotografija, grafikon, SmartArt, tabela) – poželjno je vlastito gradivo; upotrijebili su odgovarajuće animacije i prelaze; na kraju prezentacije naveli su i izvore. [4] Prilikom izrade plakata upotrijebili su papir većega formata A3, crtači list; jednu vrstu stila pisanja, naslove su zapisali tiskanim slovima, a tekst malim tiskanim slovima, papir je mogao biti bilo koje boje, jedino su morali opaziti da ono što na nj budu napisali bude i vidljivo, tj. vidljiv tekst i crteži/slike, morali su biti dovoljno vidljivi (vidljivi i s veće udaljenosti). U donjem desnom kutu su se potpisali svi autori (ime i prezime, razred) te u donjem lijevom uglu naveli literaturu i izvore, koji su im pomogli kod izrade plakata.

Slika 2: Uradak učenika – Norveška
(vlastiti izvor, 2023)

Slika 3: Prizor razredne izložbe
(vlastiti izvor, 2023)

Nakon svake prezentacije učenici su razotkrili što im se najviše svidjelo, čija prezentacija im je bila najbolja. Posebice su bili oduševljeni kreativnošću prezentacija, zanimljivim podacima i dobro oblikovanim PPT- dijapozitivima. Prijedlozi poboljšanja posebice su se odnosili na književne (narječne) riječi, uporaba dvojine, kada su rad predstavljali u parovima te pravopisnog zapisa na dijapozitivima.

Učenici su i istaknuli da li su tokom prezentacije imali tremu prije ili tokom prezentacije, kako su je osjetili i prepoznali (*crvenilo, trešnja ruku, slabost, suha usta, brže otkucaje srca ...*) i kako su je savladali. Zanimljivo je bilo zapažanje, kako su ih ove spoznaje iznenadile i nekako smirile, te da se i drugi tako osjećaju. Svojim radom bili su vrlo zadovoljni, a posebice spoznajom da su svoje znanje obogatili na drugačiji način.

Poteškoće sa kojima sam se kao nastavnica susrela bile su glavnom organizacijske, da sam pomoću razrednika osigurala računala, koje su učenici mogli za određeno vrijeme posuditi, da sam organizirala dodatne satove na kojima su si međusobno pomagali, brinula za terminski plan te dobro oblikovala kriterije bodovanja za ocjenjivanje predmeta slovenskog. [5, 7]

Opis države – govorni nastop		Opis države – govorni nastop	
<p>Ustreznost temi (dogovorjene sastavine govornog nastopa):</p> <ul style="list-style-type: none"> – lega izabrane države; – sosednje države; – veličnost države; – število prebivalcev; – glavno mesto; – državni simboli; – podnebne značilnosti; – naravne in kulturne znamenitosti; – jezik; – plačilno sredstvo; – kar bistveno zaznajuje izbrano državo ali po čem se razlikuje od drugih držav. 	/11 t	<p>11 Predstavitev vsebuje vse elemente, ki so natančno in ustrezno predstavljeni.</p> <p>10 Predstavitev vsebuje 10 elementov, ki so natančno in ustrezno predstavljeni.</p> <p>9 Predstavitev vsebuje 9 elementov, ki so natančno in ustrezno predstavljeni.</p> <p>8 Predstavitev vsebuje 8 elementov, ki so natančno in ustrezno predstavljeni.</p> <p>7 Predstavitev vsebuje 7 elementov, ki so natančno in ustrezno predstavljeni.</p> <p>6 Predstavitev vsebuje 6 elementov, ki so natančno in ustrezno predstavljeni.</p> <p>5 Predstavitev vsebuje 5 elementov, ki so natančno in ustrezno predstavljeni.</p> <p>4 Predstavitev vsebuje 4 elemente, ki so natančno in ustrezno predstavljeni.</p> <p>3 Predstavitev vsebuje 3 elemente, ki so natančno in ustrezno predstavljeni.</p> <p>2 Predstavitev vsebuje 2 elementa, ki sta natančno in ustrezno predstavljeni.</p> <p>1 Predstavitev vsebuje 1 element, ki je natančno in ustrezno predstavljen.</p>	
<p>Navedena utemeljitev, zakaj je izbral to državo.</p>	/1 t		
<p>– (Po)ustvarjalni izdelek in ustrezen zapis v Wordu (naslovnica, viri ...)</p>	/3 t	<p>3 Izdelek je izviran in povezan z državo. Zapis je oblikovan v skladu s kriteriji.</p> <p>2 Izdelek je manj izviran, nedodelan. Zapis je pomanjkljiv in nedodelan.</p> <p>1 Izdelek in zapis sta skromna.</p>	

Opis države – govorni nastop		Opis države – govorni nastop	
<p>– Izpeljava govornega nastopa (PPT oz. plakat)</p>	<p>Prvi govorec /5 t</p> <p>Drugi govorec /5 t</p>	<p>5 Jezik je bogat in pravilen brez nepotrebnega ponavljanja. Spretno uporablja nebesedno govorico, je prepričljiv, sproščen. Govor je tekoč, dovolj glasen, razločen.</p> <p>4 Jezik je pravilen, a z občasnim nepotrebnim ponavljanjem. Uporablja nebesedno govorico, je prepričljiv, sproščen. Govor je naraven, razločen in razumljiv.</p> <p>3 Jezik je pravilen, a z občasnim nepotrebnim ponavljanjem. Manj uporablja nebesedno govorico. Govor je nejasen.</p> <p>2 Jezik je pomanjkljiv z veliko nepotrebnega ponavljanja. Je delno prepričljiv. Nebesedna govorica je nejasna. Govor ni vslejš razločen, tekoč, naraven in razumljiv.</p> <p>1 Govor je zelo skromen, veliko je zatikanj, preth, nepovezan s PPT-predstavitvijo.</p>	<p>Ocena:</p> <p>Ocena:</p>
<p>DOSEŽENO ŠTEVILO TOČK:</p> <p>DOSEŽENO ŠTEVILO TOČK:</p>	<p>/20 t</p> <p>/20 t</p>	<p>Datum ocenjevanja:</p> <p>Datum ocenjevanja:</p>	<p>Ocena:</p> <p>Ocena:</p>
<p>*Priloga pri delu v paru: zapis, koliko je skupnemu delu prispeval/-a posameznik/-ca.</p>			

Slika 4: Bodovanje ocenjivanja (vlastiti izvor, 2023)

Komunikaciju sa suradnicima prenijeli smo i u Zoom okoliš nakon uvodnog sastanka, gdje smo se brzo i lako uskladili u vezi svih izazova koje međupredmetno poučavanje donosi.

6. Zaključak

Na svojim satovima uvijek i ponovno želim postići to da učenika potičem ka povezivanju nastavnih sadržaja, dok veliko značenje dajem i načinu, kako doći do informacija, kako ih povezivati, kako znati zamoliti z pomoć nastavnika ili vršnjake. Za ovu svrhu, pripremila sam terminski plan pomoći među vršnjacima. Utvrdila sam kako su učenici bili vrlo nesamostalni, nesigurni, željeli su da im jasno napišemo upute, postavljali su mnogo pitanja i odgađali početak rada. Kad je rad ipak započeo, dnevno su postavljali pitanja, međusobno se dogovarali, odgovarali, izvještavali s veseljem o tome kako njihov rad napreduje. Od 72 učenika, čak 29 učenika potražilo je pomoć među vršnjacima u školi, dok nemam podataka o tome koliko pomoći su zatražili međusobno, preko internetnih mreža. Nakon konačnih predaja uradaka i prezentacija, dokazano je kako učenici vole ovakav način rada, da ih motivira te da čak i oni s prilagodbama napreduju svojim tempom. Iznenadila me je velika predanost za rad, pozitivan odaziv i povratne informacije, kod kojih su zapisali da je ovakav način rada za njih nov, ali bi željeli što češće raditi na ovaj način. Lakše je bilo onim učenicima koji imaju dobro razvijene komunikacijske vještine, dok je teže bilo onima koji ne znaju, možda čak i nemaju hrabrosti postaviti pitanja i ne snalaze se kod rada. Za učitelje je međupredmetno poučavanje u fazi planiranja opsežnije i zahtijeva mnogo usklađivanja s učiteljima drugih predmeta, dok je u fazi pripreme, izvođenja i evaluacije, mnogo više pozitivne orijentacije, osvješćivanja o upotrebljivosti znanja je u tolikoj mjeri prisutno da je vrijedno, uvijek i ponovno, nastavu usmjeriti na učenike. Jedino na ovaj način naše će zvanje preživjeti, jer se sve vrijeme postavljamo u ulogu mentora koji stoji uz učenike, dok nastava teče u oba smjera i obje strane stalno pridobivaju te se opunomoćuju za savladavanje uvijek novih životnih situacija.

7. Literatura

- [1] Volk, M., Štemberger, T., Sila, A., Kovač, N. (2020). Medpredmetno povezovanje. Pot do uresničevanja vzgojno-izobraževalnih ciljev. <https://www.hippocampus.si/ISBN/978-961-293-012-7.pdf> (pridobljeno 10. 10. 2023).
- [2] Žbogar, A. Medpredmetno povezovanje pri pouku književnosti. <https://centerslo.si/wp-content/uploads/2015/10/30-Zbogar.pdf> (pridobiveno 1. 10. 2023).
- [3] Senegačnik, Jurij: *Geografija Evrope in Azije*. Udžbenik za geografiju u 7. razredu. Založba Modrijan. Ljubljana, 2019.
- [4] Žmavc, Dejan: Urejanje besedil. Interno gradivo. (2022) OŠ Angela Besednjaka Maribor. Maribor.
- [5] Poznanovič Jezeršek ... et al. (2018). *Učni načrt – posodobljena izdaja. Program osnovna šola. Slovenski*. Ministrstvo RS za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_slovenscina.pdf (pridobiveno 20. 9. 2023).
- [6] Klemenčič, Eva: *Domovinska in državljanska kultura in etika*. Udžbenik za 7. razred osnovne šole. Založba Modrijan. i2, Ljubljana, 2018.
- [7] Juriševič, M. (2012.). *Motiviranje učencev v šoli*. Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani. http://pefprints.pef.uni-lj.si/1184/1/Jurisevic_Ucbenik_Motiviranje.pdf (pridobiveno 28. 9. 2023).